

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VISUOMENĖS INFORMAVIMO ĮSTATYMO NR. I-1418 2, 6, 19, 27, 28, 48 STRAIPSNIŲ IR PRIEDO PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 19-1 IR 19-2 STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO PROJEKTO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS ETNINĖS KULTŪROS VALSTYBINĖS GLOBOS PAGRINDŲ ĮSTATYMO NR. VIII-1328 10 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
(TAP-22-1889 (2) (22-14598 (2))**

2022-12-12 Nr. NV-3568

Vilnius

Projekto rengėjas – Kultūros ministerija.

Projekto tikslas: teikiamais projektais siekiama:

1 tikslas) *atnaujinti Lietuvos žiniasklaidos (medijų) paramos modelį* taip, kad pagrindiniai jo veiklos tikslai ir uždaviniai atitiktų Lietuvos visuomenės informavimo aplinkos poreikius, o valdymas ir sprendimų priėmimas būtų grindžiami valstybės biudžeto lėšų panaudojimo efektyvumo, kontrolės ir atskaitingumo, bet ne politinės valdžios sprendimo galios ar įtakos didinimu;

2 tikslas) nustatyti veiksmingesnes teroristinio turinio pašalinimo galimybes ir priemones įgyvendinant ir į *nacionalinę teisę perkeltiant Europos Sąjungos Reglamentą* (ES) 2021/784.

Dabartinė situacija.

1) 1996 m. Lietuvoje sukurtas valstybės paramos žiniasklaidai modelis (Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas, toliau – SRTRF) nepritaikytas spręsti šiandieninių žiniasklaidos (medijų) srities iššūkių. Šiuos dalykus riboja Visuomenės informavimo įstatyme (toliau – VIĮ) nustatytas baigtinis sąrašas programų ir temų, pagal kurias gali būti finansuojami tik viešosios informacijos rengėjų ir tik tam tikros tematikos projektai – *kultūriniai, šviečiamieji, visuomenės informavimo saugumo, medijų raštingumo ugdymo* (įstatymas riboja galimybes remti *viešosios informacijos skleidėjų ir fizinių* asmenų veiklą, pavyzdžiui: siekiant stiprinti tiriamąją žurnalistiką, parama galėtų būti teikiama žurnalistams; siekiant didinti informacinį prieinamumą regos, klausos negalią turintiems asmenims, parama tam tikrais atvejais galėtų būti teikiama viešosios informacijos skleidėjams ir pan.). Neįprastos visuomenės gyvenimo sąlygos (COVID-19 pandemija, įvestas karantinas, Rusijos karinė agresija prieš Ukrainą ar kt.) atsiskleidė, kad VIĮ nustatyti ribojimai nesuteikia galimybių laiku ir tinkamai reaguoti į greitai besikeičiančią visuomenės informavimo aplinką ir informacinę erdvę.

SRTRF veiklai lėšas iš valstybės biudžeto kasmet skiria Seimas (2022 m. biudžetas - 3,241 mln. eurų). Išskyrus valstybės subsidijas, kitų lėšų Fondas neadministruoja. Šiuo metu SRTRF dalininkų yra 21, iš kurių vienas – valstybė. Valstybė, būdama viena iš 21 Fondo dalininkų ir savo teises ir pareigas įgyvendindama per Kultūros ministeriją, šiuo metu neturi realių svėrtų pasiekti valdymo tobulinimo standartų įgyvendinimo Fonde.

2) Europos Sąjungos Reglamentas (ES) 2021/784 įsigaliojo 2022 m. birželio 7 d., jo nuostatos turi būti suderintos su ES valstybių narių nacionalinių teisės aktų nuostatomis. Siekiama:

1) įgyvendinti Reglamentą, kuriuo siekiama nustatyti veiksmingesnes teroristinio turinio pašalinimo galimybes ir priemones visos Europos Sąjungos lygmeniu;

2) suteikti policijai daugiau galimybių duoti privalomus nurodymus elektroninės informacijos prieglobos paslaugų teikėjams pašalinti teroristinį turinį internete, taip pat numatant atitinkamas galimybes taikyti sankcijas už privalomų nurodymų nevykdymą;

3) suteikti Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybai (toliau – RRT) daugiau galimybių stebėti, kaip elektroninės informacijos prieglobos paslaugų teikėjai įgyvendina Reglamente numatytas priemones, nustatant atitinkamas galimybes taikyti sankcijas už priemonių ar privalomų nurodymų nevykdymą.

Esmė.

1) Siūloma:

- nustatyti, kad valstybės parama viešosios informacijos rengėjams ir skleidėjams teikiama viešųjų konkursų tvarka per naujai įsteigtą Medijų rėmimo fondą (toliau nuo šio punkto – Fondas). VII numatyti konkrečią įstaigą – Medijų rėmimo fondą – svarbu siekiant užtikrinti tokio pobūdžio Fondo veiklos stabilumą, nepertraukiamumą ir nepriklausomumą – atitinkamą įstatymu suteiktą statusą vykdyti jam pavestas funkcijas, susijusias su valstybės biudžeto lėšų tiksliniu paskirstymu;
- praplėsti paramos gavėjų ratą, kad valstybės parama galėtų būti teikiama ne tik viešosios informacijos rengėjams ir tik juridiniams asmenims, bet ir viešosios informacijos skleidėjams, taip pat fiziniams asmenims;
- apibrėžti naujai steigiamo Fondo misiją, tikslą, funkcijas, veiklą; apibrėžti baigtinį Fondo funkcijų (veiklų) sąrašą, nustatyti viešojo administravimo įgaliojimus.
- Numatant tris Fondo steigėjus (dalininkus), t. y. *valstybę*, kurios turtines ir neturtines teises ir pareigas Fonde įgyvendintų Vyriausybės įgaliota institucija (Kultūros ministerija), *Visuomenės informavimo etikos asociaciją*, vienijančią viešosios informacijos rengėjų, skleidėjų ir žurnalistų organizacijas, kurių veiklai taikomos Visuomenės informavimo etikos kodekso normos, ir *Kultūros periodinių leidėjų asociaciją*, vienijančią kultūros periodinių leidinių leidėjus – siekiama didinti valstybės biudžeto lėšų administravimo efektyvumą Fonde. Siūloma, kad Fondo dalininkai Fondo valdyje dalyvautų lygiomis dalimis; tokiu būdu valstybei tenkanti balsų dalis Fondo visuotiniame dalininkų susirinkime būtų 1/3 (šiuo metu valstybės turima balsų dalis Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondo visuotiniame dalininkų susirinkime yra septynis kartus mažesnė ir lygi 1/21).
- Fondo valdymo struktūrą sudarytų visuotinis dalininkų susirinkimas (kolegialus organas) ir direktorius (vienasmenis valdymo organas).
- Sprendimus dėl Fondo teikiamos valstybės finansinės paramos priimtų atskiras Fondo kolegialus organas – Fondo taryba, kurią sudarytų 10 narių, iš kurių vieną narį iš aukštųjų mokyklų, vykdančių žurnalistikos studijų programą, pasiūlytų kandidatų skirtų Medijų taryba, kitus narius deleguotų vienuolika VII išvardytų organizacijų, vienijančių viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų. Siūlomu teisiniu reguliavimu (skirtingai nuo šiuo metu galiojančio) būtų naikinamas valstybės dalyvavimas Fondo taryboje priimant sprendimus dėl atskirų projektų finansavimo, taip eliminuojant bet kokią valdžios institucijų įtaką sprendimams, priimamiems dėl konkrečių projektų finansavimo. Kita vertus, valstybės dalyvavimas būtų didinamas Fondo visuotiniame dalininkų susirinkime sprendžiant Fondo valdymo ir valstybės lėšų panaudojimo priežiūros klausimus, kitus visuotinio dalininkų susirinkimo kompetencijai priskirtus klausimus.
- siūloma, kad Fondo direktorių viešojo konkurso būdu atrinktų, skirtų į pareigas ir iš jų atleistų Fondo dalininkų susirinkimas; siūloma nustatyti reikalavimus Fondo tarybos nariams ir Fondo direktoriui, nustatyti asmenis, kurie negali būti skiriami šioms pareigoms (jei į Fondo tarybos ar direktoriaus pareigas skiriami politinių partijų nariai, jie iki paskyrimo į šias pareigas turi sustabdyti savo narystę politinėje partijoje ir dalyvavimą jos veikloje iki savo kadencijos nurodytose pareigose pabaigos), apibrėžti atvejus, kada pasibaigia Fondo tarybos nario įgaliojimai.

- nustatyti, kad sprendimus dėl lėšų skyrimo Fondo taryba priimtų įvertinusi ekspertų rekomendacijas. Fondo tarybos sprendimai dėl lėšų skyrimo būtų skelbiami viešai Fondo interneto svetainėje. Numatomi Fondo lėšų šaltiniai:
 - 1) valstybės biudžeto asignavimai;
 - 2) asmenų, išskyrus politines organizacijas, jų įsteigtus ar valdomus juridinius asmenis, dovanotos lėšos;
 - 3) kitos teisėtai įgytos lėšos.
- siūloma nustatyti, kad Fondas remia viešosios informacijos rengėjų ir (ar) skleidėjų projektus pagal šias programas (prioritetines paramos sritis):
 - 1) kultūrinės žiniasklaidos ir kultūros periodinių leidinių (t. y. leidinių, kurių ne mažiau kaip 4/5 turinio yra skirta kultūros ar meno reiškiniams aprašyti, jiems profesionaliai vertinti, Lietuvos ir pasaulio kultūros įvykiams analizuoti ir informuoti apie juos, meninei kūrybai skleisti);
 - 2) regioninės žiniasklaidos;
 - 3) naujienų, tiriamosios ir šviečiamosios žurnalistikos;
 - 4) kitas programas, parengtas Fondo tarybos atsižvelgiant į visuomenės informavimo kultūros raidos ir plėtros prioritetus ir patvirtintas Fondo visuotinio dalininkų susirinkimo.

Tai reiškia, kad įprastomis visuomenės gyvenimo ir Fondo finansavimo sąlygomis valstybės finansinė parama būtų skiriama trimis prioritetinėms žiniasklaidos sritims (programoms), tačiau, atsiradus papildomiems visuomenės informavimo kultūros raidos ir plėtros prioritetams ar pasikeitus visuomenės informavimo aplinkai, VII neribotų galimybės finansavimą skirti ir kitoms programoms.
- Poįstatyminiame teisės akte – *Fondo finansuojamų projektų teikimo taisyklėse* būtų nustatomas Fondo veiklai skiriamo valstybės finansavimo paskirstymas pagal pirmiau nurodytas programas, viešųjų konkursų tvarka, reikalavimai projektams, jų paraiškoms ir įgyvendinimui, taip pat kitos valstybės paramos administravimo ir teikimo sąlygos. Fondo finansuojamų projektų teikimo taisyklės tvirtintų Vyriausybė arba jos pavedimu Vyriausybės įgaliota institucija.

Atsižvelgiant į Fondo misiją, paskirti, visuomenės informavimo srities prioritetus, siekiant išlaikyti tinkamą pusiausvyrą tarp visuomeninio transliuotojo finansavimo ir valstybės paramos žiniasklaidai, veikiančiai įprastomis rinkos (verslo) sąlygomis, siūloma nustatyti, kad neremiami:

- 1) Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos projektai, kitų viešosios informacijos rengėjų ir (ar) skleidėjų projektai, įgyvendinami Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos programose ar interneto svetainėje;
- 2) viešųjų ryšių, reklamos, informacijos agentūrų projektai;
- 3) mokslo ir studijų institucijų bei švietimo įstaigų projektai;
- 4) VII 27 straipsnio 4 dalyje nurodytų viešosios informacijos rengėjų ir (ar) skleidėjų projektai;
- 5) projektai, skirti knygų, garso ir vaizdo laikmenomis platinamos produkcijos leidybai, kino filmų gamybai;
- 6) politinių organizacijų, jų įsteigtų ar valdomų juridinių asmenų projektai, taip pat projektai, kurių turinys tenkina politinių organizacijų politinius interesus, išreiškia jų politines nuostatas ir (ar) valią.

Fondo veiklą, įskaitant Fondo tarybos veiklą, kiekvienais metais vertintų Fondo visuotinis dalininkų susirinkimas. Fondas kiekvienais metais iki balandžio 1 d. Fondo interneto svetainėje viešai turėtų skelbti Fondo praėjusių metų veiklos ataskaitą ir metinių ataskaitų rinkinį, o Seimui pateikti biudžeto lėšų paskirstymo ir panaudojimo ataskaitą.

EKVGPI projekto 1 straipsniu siūloma patikslinti, kad Fondas, atsižvelgdamas į Etninės kultūros globos tarybos rekomendacijas, remia viešosios informacijos rengėjų ir (ar) skleidėjų projektus, skirtus etninei kultūrai populiarinti etninės kultūros periodiniuose leidiniuose.

Lėšų poreikis:

1) Įstatymo projektui įgyvendinti nuo **2024 metų reikės 6,5 mln. eurų**: 3,2 mln. eurų į Medijų rėmimo fondą būtų nukreipiami iš SRTRF fondo planuojamo biudžeto, papildomų valstybės biudžeto lėšų poreikis – 3,3 mln. eurų.

2) Įgyvendinant atskirus Europos Sąjungos Reglamento (ES) 2021/784 straipsnius taip pat reikės papildomo finansavimo:

Policijos departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos papildomai reiks 197 040 eurų per metus (reikia steigti papildomas 6 vyriausiųjų tyrėjų pareigybes).

RRT priskiriamoms naujoms funkcijoms atlikti reikėtų papildomai 71 tūkst. eurų per metus (reikia bent 2 papildomų pareigbių).

Siūlomos įstatymo įsigaliojimo ir įgyvendinimo nuostatos:

Fondas būtų įsteigtas iki 2023 m. gegužės 1 d., o iki tol Vyriausybė arba jos įgaliota institucija priimtų atitinkamus įgyvendinamuosius teisės aktus.

VII projekto nuostatos, įgyvendinančios Reglamentą, įsigaliojūt 2023 m. vasario 1 d., o Vyriausybė, Lietuvos policijos generalinis komisaras ir Ryšių reguliavimo tarnybos taryba iki 2023 m. sausio 31 d. priimtų atitinkamus įgyvendinamuosius teisės aktus;

Atitiktis Vyriausybės programai: Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plane numatytas veiksmas 2.7.3 „Atnaujinti medijų rėmimo modelį, užtikrinantį paramos tvarumą, žiniasklaidos nepriklausomumą ir prioritetines paramos sritis“ (*įvykdymo data - 2023 m. IV ketv.*).

Derinimas.

- ✓ Teikiamas Projektas patikslintas pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas ir pasiūlymus, pateiktus išvadoje Nr. NV-3189.
- ✓ Teikiamas projektas apsvarstytas Tarpinstituciniame pasitarime (2022-12-06).
- ✓ Kultūros ministerija darbo tvarka įvertino Tarpinstituciniame pasitarime išsakytas Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos, Vidaus reikalų ministerijos, Vyriausybės kanclerės G. Balčytytės ir Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas pastabas.
- ✓ Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės išvadoje Nr. NV-3531 (2022-12-08) pastabų ar pasiūlymų neteikiama.

Dalykinio vertinimo išvada:

- ✓ Siūlome teikiamą projektą svarstyti Vyriausybės posėdyje.

Socialinės politikos grupės patarėja

Nomeda Poderienė

Nomeda Poderienė, tel. +37052098616; +37066842367, el. p. nomeda.poderiene@lr.lt